

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 Чорноморський національний університет імені Петра Могили
 Факультет економічних наук
 Кафедра економіки та підприємництва

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Іщенко Н.М.

“31” VI 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітня програма «Бізнес у сфері послуг»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Розробник

Кузьменко О.Б.

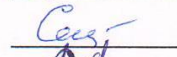
Завідувач кафедри економіки та підприємництва

Кузьменко О.Б.

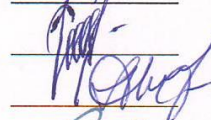
Гарант освітньої програми

Семенчук І.М.

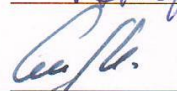
В.о. декана факультету економічних наук

Філімонова О.Б.

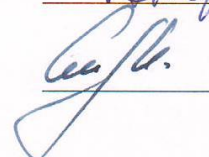
Директор Навчально-наукового інституту
 післядипломної освіти

Норд Г.Л.

Начальник НМВ

Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2020 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Економіка підприємства	
Галузь знань	07 Управління та адміністрування	
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Бізнес у сфері послуг	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	2	
Навчальний рік	2020-2021	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	3	4, 5
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	5 кредитів / 150 годин	
Структура курсу: – лекції – практичні заняття – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	30	10
	45	10
	75	130
Відсоток аудиторного навантаження	50%	13,3%
Мова викладання	Українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)		
Форма підсумкового контролю	Іспит	

1. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Економіка підприємства» є формування у студентів цілісної системи знань з основних розділів економіки підприємства, здатності самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні підприємства..

Завданням дисципліни є вивчення господарських процесів, що відбуваються у виробничо-комерційних системах підприємств; закріплення комплексу економічних знань і засвоєння досягнень теорії та практики управління підприємствами.

Передумови вивчення дисципліни: Іноземна мова англійська, вища математика для економістів, тренінг курс основи бізнесу, мікроекономіка.

Очікувані результати навчання: визначати структуру, динаміку, технічний стан та ефективність використання основних засобів підприємства; розраховувати структуру та ефективність використання оборотних засобів; визначати собівартість продукції; виконувати аналіз фінансово-економічних показників діяльності підприємства; планувати чисельність персоналу підприємства та розраховувати оплату праці; виконувати аналіз ефективності інвестиційної діяльності.

В результаті вивчення дисципліни студент має знати:

- економічні основи функціонування підприємств в умовах ринку;
- чинники, які впливають на ефективність роботи підприємств;
- економічний зміст ресурсів, структуру та форми ресурсного забезпечення;
- шляхи більш раціонального використання ресурсів;
- прогресивні методи планування та форми організації виробництва;
- показники оцінки результативності діяльності .

має вміти:

- виконувати економічні розрахунки;
- проводити аналіз використання ресурсів;
- оцінювати діяльність підприємства з економічної точки зору;
- володіти засобами викриття резервів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Програмні компетентності

загальні компетентності

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях бізнесу в сфері послуг

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

спеціальні (фахові) компетентності

СК2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування бізнесу у сфері послуг, підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності бізнесу у сфері послуг, підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності бізнесу у сфері послуг, підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

програмні результати навчання:

ПРН1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПРН2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

ПРН12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ПРН14. Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

ПРН20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

ПРН21. Демонструвати здатність до прийняття рішень щодо організації та веденні бізнесу у сфері послуг, підприємництва та торгівлі в умовах ризику та невизначеності.

2. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	Теорії підприємств і основи підприємництва.	2	2	5
2	Види підприємств, їх організаційно-правові форми.	2	2	5
3	Зовнішнє середовище господарювання підприємства.	2	2	5
4	Структура та управління підприємством.	2	2	5
5	Ринок і продукція, послуги	2	2	5
6	Планування діяльності підприємства	2	2	5
7	Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці.	2	4	5
8	Капітал підприємства.	2	4	5
9	Інвестиції.	2	4	5
10	Інноваційна діяльність.	2	2	5
11	Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства	2	4	5
12	Організація виробництва і забезпечення якості продукції, послуг	2	4	5
13	Витрати на виробництво і реалізацію продукції, послуг	2	4	5
14	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.	2	4	5
15	Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація. Економічна безпека підприємства.	2	3	5
	Всього за курсом	30	45	75

Заочна форма:

	Теми	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	Теорії підприємств і основи підприємництва.	0,5	0,5	8
2	Види підприємств, їх організаційно-правові форми.	0,5	0,5	8
3	Зовнішнє середовище господарювання підприємства.	0,5	0,5	8
4	Структура та управління підприємством.	0,5	0,5	8
5	Ринок і продукція, послуги	0,5	0,5	8
6	Планування діяльності підприємства	0,5	0,5	8
7	Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці.	1	1	10
8	Капітал підприємства.	1	1	10
9	Інвестиції.	0,5	0,5	8
10	Інноваційна діяльність.	0,5	0,5	8
11	Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства	0,5	0,5	8
12	Організація виробництва і забезпечення якості продукції, послуг	0,5	0,5	8
13	Витрати на виробництво і реалізацію продукції, послуг	1	1	10
14	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.	1	1	10
15	Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація. Економічна безпека підприємства.	1	1	10
	Всього за курсом	10	10	130

3. Зміст навчальної дисципліни

Денна форма

3.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Теорії підприємств і основи підприємництва. 1. Теорії (концепції) підприємства. 2. Поняття підприємства, його мета, функції і основні ознаки. 3. Сутність, значення здійснення підприємництва. 4. Законодавче забезпечення підприємництва в Україні. 5. Типологія, середовище та активізація підприємництва. 6. Договірні взаємовідносини в бізнесі. 7. Характеристика партнерських взаємозв'язків.

2	Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми. 1. Класифікація підприємств та характеристика їх видів. 2. Організаційно – правові форми підприємств. 3. Порівняльна характеристика організаційно – правових форм підприємницької діяльності.
3	Тема 3. Зовнішнє середовище господарювання підприємства. 1. Система факторів зовнішнього середовища. 2. Властивості зовнішнього середовища. 3. Взаємодія підприємства із зовнішнім середовищем.
4	Тема 4. Структура та управління підприємством. 1. Сутність і функції процесу управління. 2. Методи управління діяльністю підприємств. 3. Організаційні структури управління підприємствами. 4. Вищі органи державного управління підприємствами та організаціями.
5	Тема 5. Ринок і продукція, послуги 1. Ринок, його економічна суть. 2. Функції ринку. 3. Види ринку. 4. Інфраструктура ринку. 5. Загальна характеристика продукції, послуг. 6. Виробництво продукції, надання послуг. 7. Конкурентоспроможність продукції, послуг.
6	Тема 6. Планування діяльності підприємства. 1. Система планів підприємства. 2. Етапи та методи планування. 3. Поняття, зміст і структура бізнес-плану. 4. Економічне прогнозування діяльності підприємства. 5. Виробнича програма підприємства.
7	Тема 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці. 1. Поняття, класифікація та структура персоналу. 2. Визначення чисельності окремих категорій працівників. 3. Продуктивність праці, як економічна категорія. Методи вимірювання та показники рівня продуктивності праці. 4. Розрахунки можливого зростання продуктивності праці, фактори впливу. 5. Поняття і види заробітної плати. Функції і шляхи росту заробітної плати. 6. Тарифна система як основа організації оплати праці. 7. Форми і системи оплати праці. 8. Планування фонду оплати праці на підприємствах. Система участі в прибутках.
8	Тема 8. Капітал підприємства. Основний капітал. 1. Поняття, класифікація і оцінка основних фондів. 2. Знос основних фондів. 3. Амортизація необоротних активів підприємства. 4. Показники використання основних фондів. Оборотний капітал 4. Поняття оборотних фондів та оборотних коштів. 5. Показники використання оборотних коштів. 6. Нормування оборотних коштів. Інтелектуальний капітал 7. Економічний зміст поняття “інтелектуальний капітал”. 8. Класифікація видів інтелектуального капіталу. 9. Типи інтелектуального капіталу. 10. Сутність нематеріальних активів.

	11. Нематеріальні ресурси та їх класифікація. 12. Захист прав використання нематеріальних активів.
9	Тема 9. Інвестиції. 1. Визначення поняття “інвестиції”. 2. Класифікація інвестицій. 3. Інвестиційний ринок. 4. Інвестиційний клімат держави. 5. Світовий досвід державного стимулювання інвестиційної діяльності. 6. Розрахунок терміну окупності інвестицій. 7. Розрахунок індексу рентабельності інвестицій. 8. Визначення чистого приведенного доходу. 9. Визначення внутрішньої норми доходності.
10	Тема 10. Інноваційна діяльність. 1. Інновації та їх класифікація. 2. Стадії інноваційного процесу. 3. Оцінка економічної ефективності інновацій.
11	Тема 11. Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства. 1. Показники рівня техніко-технологічної бази підприємства. 2. Зміст плану технічного розвитку підприємства. 3. Вплив НТП на технічний розвиток підприємства. 4. Виробнича потужність підприємства.
12	Тема 12. Організація виробництва і забезпечення якості продукції, послуг 1. Організація виробництва, сутність і завдання. 2. Характеристика організаційних типів виробництва. 3. Способи поєднання операцій технологічного циклу. 4. Методи організації виробництва. 5. Організація технічного контролю якості продукції та послуг. 6. Сертифікація продукції, послуг і стандарти якості.
13	Тема 13. Витрати на виробництво і реалізацію продукції, послуг 1. Визначення витрат та їх класифікація. 2. Визначення точки беззбитковості. 3. Собівартість та напрямки планування витрат. 4. Класифікація цін, методи ціноутворення.
14	Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства. 1. Фінансова діяльність: сутність і завдання. 2. Види фінансування, їх характеристики. 3. Оцінка фінансового стану підприємства. 4. Джерела фінансових ресурсів підприємства. 5. Економічна сутність доходу підприємства. 6. Сутність прибутку підприємства, його види. 7. Рентабельність, її види і визначення.
15	Тема 15. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація. Економічна безпека підприємства. 1. Сутність терміну «розвиток організації». Життєвий цикл підприємства. 2. Еволюційна модель розвитку організації. 3. Організаційне навчання. 4. Організація, що навчається. 5. Поняття «трансформації» і «реструктуризації» підприємств. 6. Основні форми та види реструктуризації. 7. Економічна безпека підприємства. 8. Управління ризиками господарської діяльності.

3.2. План групових занять

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Теорії підприємств і основи підприємництва. 1) Тестування за тематикою: теорії організації, підприємництва, взаємовідносини в бізнесі. 2) Опитування за змістом лекції. 3) Проаналізувати основні теорії організації. 4) Розглянути сутність, значення підприємництва, його типологію, середовище та активізацію. 5) Дослідити договірні відносини в бізнесі і характеристику взаємозв'язків.
2	Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми. 1) Тестування за тематикою: види підприємств, їх організаційно-правові форми. 2) Опитування за змістом лекції. 3) Розглянути класифікацію підприємств їх види та організаційно-правові форми. 4) Виконання завдань по створенню оптимальних організаційно-правових форм для підприємств торгівлі та сфери послуг.
3	Тема 3. Зовнішнє середовище господарювання підприємства. 1) Тестування за тематикою: зовнішнє середовище господарювання підприємства. 2) Опитування за змістом лекції. 3) Розглянути систему факторів та властивості зовнішнього середовища. 4) Аналіз взаємодії підприємства з зовнішнім середовищем.
4	Тема 4. Структура та управління підприємством. 1) Тестування за тематикою: структура та управління підприємством. 2) Опитування за змістом лекцій. 3) Розглянути сутність, функції та методи управління підприємством. 4) Виконання завдань на розробку організаційної структури для підприємства різних сфер діяльності.
5	Тема 5. Ринок і продукція, послуги. 1) Опитування за змістом лекцій. 2) Розглянути ринок, його економічна суть, функції, види, інфраструктуру. 3) Розв'язування задач на визначення потреб ринку. 4) Оцінювання конкурентоспроможності продукції, послуг
6	Тема 6. Планування діяльності підприємства. 1) Тестування за тематикою: планування діяльності підприємства. 2) Опитування за змістом лекції. 3) Розглянути систему планів підприємства, етапи та методи планування. 4) Розв'язування задач на визначення товарної, валової, реалізованої і чистої продукції.
7	Тема 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці. 1) Опитування за змістом лекцій. 2) Розв'язування задач на визначення чисельності персоналу, продуктивності праці.
8	Тема 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці. 1) Розв'язування задач на визначення заробітної плати робітників за різними формами і системами оплати праці.
9	Тема 8. Капітал підприємства. 1) Опитування за змістом лекцій. 2) Застосування програми «1-С:Підприємство» для обліку основних засобів. 3) Розв'язування задач на визначення вартості основних фондів різного виду, зносу основних фондів, амортизації різними методами розрахунку, показників ефективності використання основних фондів.
10	Тема 8. Капітал підприємства.

	1) Розв'язування задач на визначення норм оборотних фондів, показників оборотності оборотних фондів, обсягів вивільнення оборотних коштів внаслідок прискорення їх оборотності.
11	Тема 9. Інвестиції. 1) Опитування за змістом лекції. 2) Розв'язування задач на визначення чистого приведеного доходу (NPV), індексу рентабельності інвестицій, терміну окупності інвестицій, внутрішньої норми доходності..
12	Тема 9. Інвестиції. 1) Розглянути поняття інвестицій, їх види, інвестиційний ринок та клімат. 2) Контрольна робота №1
13	Тема 10. Інноваційна діяльність. 1) Тестування за тематикою: інноваційна діяльність. 2) Опитування за змістом лекції. 3) Розглянути поняття інновації, їх класифікацію, стадії інноваційного процесу. 4) Розв'язування задач на оцінку економічної ефективності інновацій.
14	Тема 11. Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства. 1) Опитування за змістом лекцій. 2) Тестування за тематикою: техніко-технологічна база підприємства. 3) Розв'язування задач на визначення показників рівня техніко-технологічної бази.
15	Тема 11. Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства. 1) Тестування за тематикою: виробнича потужність підприємства. 2) Розв'язування задач на визначення виробничої потужності підприємства.
16	Тема 12. Організація виробництва і забезпечення якості продукції, послуг 1) Опитування за змістом лекції. 2) Розглянути поняття організації виробництва, її сутності і завдання, характеристики організаційних типів виробництва. 3) Розв'язування задач на визначення тривалості технологічного циклу при послідовній, паралельній і паралельно-послідовній обробці партії деталей.
17	Тема 12. Організація виробництва і забезпечення якості продукції, послуг. 1) Розв'язування задач на визначення параметрів сіткового графіку. 2) Побудувати календарний план та сітковий графік організації бізнесу за допомогою програми Gantt Project. 3) Розглянути організацію технічного контролю якості продукції, послуг, їх сертифікацію і стандарти якості.
18	Тема 13. Витрати на виробництво і реалізацію продукції, послуг. 1) Опитування за змістом лекції. 2) Розглянути визначення витрат та їх класифікацію, собівартість та планування витрат. 3) Розв'язування задач на визначення собівартості продукції, послуг за статтями калькуляції, витрат на виробництво складанням кошторису, процент зниження витрат на 1 грн. товарної продукції в плановому році порівняно з базовим.
19	Тема 13. Витрати на виробництво і реалізацію продукції, послуг. 1) Розглянути визначення ціни, методи ціноутворення. 2) Розв'язування задач на визначення точки беззбитковості, ціни на продукцію, послуги різними методами.
20	Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства. 1) Опитування за змістом лекції. 2) Розглянути визначення прибутку, його види. 3) Розв'язування задач на визначення валового, операційного, чистого прибутку.
21	Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства. 1) Розглянути визначення рентабельності, її види. 2) Розв'язування задач на визначення рентабельності окремих виробів, продукції,

	виробництва.
22	Тема 15. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація. Економічна безпека підприємства. 1) Розглянути визначення терміну «розвиток організації», життєвий цикл підприємства. 2) Проаналізувати еволюційну модель розвитку організації, організаційне навчання. 3) Контрольна робота №2
23	Тема 15. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація. Економічна безпека підприємства. (1 година). 1) Опитування за змістом лекцій. 2) Тестування за тематикою: трансформація та реструктуризація підприємств. 3) Розглянути поняття «трансформації» і «реструктуризації» підприємств, їх основні форми та види, цілі і засоби. 4) Розглянути сутність економічної безпеки підприємства. 5) Зробити оцінку ризиків господарської діяльності.

Заочна форма

3.3. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	Тема 1, 2, 3. Теорії підприємств і основи підприємництва. Види підприємств, їх організаційно-правові форми. Зовнішнє середовище господарювання підприємства. 1. Організаційні теорії і концепції. 2. Сутність, значення здійснення підприємництва, його типологія, середовище та активізація. 3. Договірні взаємовідносини в бізнесі. 4. Класифікація підприємств, характеристика їх видів та організаційно – правових форм. 5. Зовнішнє середовище підприємства.
2	Тема 4, 5, 6. Структура та управління підприємством. Ринок і продукція, послуги Планування діяльності підприємства. 1. Сутність, функції і методи управління. 2. Організаційні структури управління підприємствами. 3. Ринок, сутність, функції, види, інфраструктура. 4. Продукція, послуги: характеристики, виробництво, надання, конкурентоспроможність. 5. Система планів підприємства. 6. Поняття, зміст і структура бізнес-плану.
3	Тема 7, 8, 9. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці. Капітал підприємства. Інвестиції. 1. Поняття, класифікація та структура персоналу, визначення чисельності окремих категорій працівників. 2. Продуктивність праці, як економічна категорія. Методи вимірювання та показники рівня продуктивності праці. 3. Поняття і види заробітної плати. Функції і шляхи росту заробітної плати. 4. Тарифна система як основа організації оплати праці. Форми і системи оплати праці. Основний капітал. 5. Поняття, класифікація і оцінка основних фондів. Знос основних фондів. 6. Амортизація необоротних активів підприємства. 7. Показники використання основних фондів. Оборотний капітал 8. Поняття оборотних фондів та оборотних коштів. 9. Показники використання оборотних коштів. Інтелектуальний капітал 7. Інтелектуальний капітал: сутність, види, типи. 10. Нематеріальні активи.

	11. Інвестиції: сутність, класифікація. 12. Термін окупності, індексу рентабельності інвестицій, чистий приведений дохід, внутрішня норма доходності.
4	Тема 10, 11, 12. Інноваційна діяльність. Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства. Організація виробництва і забезпечення якості продукції, послуги. 1. Інновації: класифікація, оцінка економічної ефективності. 2. Показники рівня техніко-технологічної бази підприємства. 3. Виробнича потужність підприємства. 4. Організація виробництва: сутність, завдання, методи 5. Організаційні типи виробництва. 6. Способи поєднання операцій технологічного циклу. 7. Організація технічного контролю якості продукції, послуги. Сертифікація продукції, послуги і стандарти якості.
5	Тема 13, 14, 15. Витрати на виробництво і реалізацію продукції, послуги. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація. 1. Витрати, класифікація, собівартість, точка беззбитковості. 2. Ціни на продукцію, послуги, методи ціноутворення. 3. Прибуток: сутність, види. 4. Рентабельність: визначення, види. 5. Розвиток організації: сутність, моделі, життєвий цикл підприємства. 6. Трансформація і реструктуризація підприємств: поняття, форми, види, цілі і засоби.

3.4. План практичних занять

№	Тема заняття / план
1	Тема 1, 2, 3. Теорії підприємств і основи підприємництва. Види підприємств, їх організаційно-правові форми. Зовнішнє середовище господарювання підприємства. 1) Тестування за тематикою: теорії організації, підприємництва, взаємовідносини в бізнесі, види підприємств, їх організаційно-правові форми, зовнішнє середовище господарювання підприємства. 2) Опитування за змістом лекцій. 3) Проаналізувати основні теорії організації. 4) Розглянути сутність, значення підприємництва, його типологію, середовище та активізацію. 5) Розглянути класифікацію підприємств їх види та організаційно-правові форми. 6) Виконання завдань по створенню оптимальних організаційно-правових форм для підприємств. 7) Аналіз ситуацій на взаємодію підприємства з зовнішнім середовищем.
2	Тема 4, 5, 6. Структура та управління підприємством. Ринок і продукція, послуги. Планування діяльності підприємства. 1) Тестування за тематикою: структура та управління підприємством, планування діяльності підприємства. 2) Опитування за змістом лекцій. 3) Розглянути сутність, функції та методи управління підприємством. 4) Виконання завдань на розробку організаційної структури для заданого підприємства. 5) Розглянути ринок, його економічна суть, функції, види, інфраструктуру. 6) Розв'язування задач на визначення потреб ринку, оцінювання конкурентоспроможності продукції, послуги. 7) Розглянути систему планів підприємства, етапи та методи планування.
3	Тема 7, 8, 9. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці. Капітал

	підприємства. Інвестиції. 1) Опитування за змістом лекцій. 2) Розв'язування задач на визначення чисельності персоналу, продуктивності праці, заробітної плати робітників за різними формами і системами оплати праці. 3) Розв'язування задач на визначення вартості основних фондів різного виду, зносу основних фондів, амортизації різними методами розрахунку, показників ефективності використання основних фондів. 4) Розв'язування задач на визначення норм оборотних фондів, показників оборотності оборотних фондів, обсягів вивільнення оборотних коштів внаслідок прискорення їх оборотності. 5) Розв'язування задач на визначення чистого приведеного доходу (NPV), терміну окупності інвестицій, індексу рентабельності інвестицій, внутрішньої норми доходності.
4	Тема 10, 11, 12. Інноваційна діяльність. Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства. Організація виробництва і забезпечення якості продукції, послуги. 1) Тестування за тематикою: інноваційна діяльність, техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства. 2) Опитування за змістом лекцій. 3) Розглянути поняття інновації, їх класифікацію, стадії інноваційного процесу. 4) Розв'язування задач на визначення показників рівня техніко-технологічної бази і виробничої потужності підприємства. 5) Розглянути поняття організації виробництва, її сутності і завдання, характеристики організаційних типів виробництва. 6) Розв'язування задач на визначення тривалості технологічного циклу при послідовній, паралельній і паралельно-послідовній обробці партії деталей. 7) Розв'язування задач на визначення параметрів сіткового графіку. Побудувати календарний план та сітковий графік організації бізнесу за допомогою програми Gantt Project. 8) Розглянути організацію технічного контролю якості продукції, послуги, їх сертифікацію і стандарти якості.
5	Тема 13, 14, 15. Витрати на виробництво і реалізацію продукції, послуги. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація. 1) Тестування за тематикою: витрати на виробництво, фінансово-економічні результати діяльності підприємства, сучасні моделі, трансформація та реструктуризація підприємств. 2) Опитування за змістом лекцій. 3) Розв'язування задач на визначення собівартості продукції, послуги за статтями калькуляції, витрат на виробництво складанням кошторису, процент зниження витрат на 1 грн. товарної продукції в плановому році порівняно з базовим, точки беззбитковості, ціни на продукцію, послугу різними методами. 3) Розглянути визначення прибутку, рентабельності, їх види. 4) Розв'язування задач на визначення валового, операційного, чистого прибутку та рентабельності окремих виробів, продукції, послуг, виробництва. 5) Розглянути визначення терміну «розвиток організації», життєвий цикл підприємства. 6) Проаналізувати еволюційну модель розвитку організації, організаційне навчання. 7) Розглянути поняття «трансформації» і «реструктуризації» підприємств, їх основні форми та види, цілі і засоби.

3.5. Завдання для самостійної роботи

Завдання для контрольної роботи (денна форма, заочна форма) з дисципліни «Економіка підприємства»

Контрольна робота з дисципліни – є видом самостійної роботи студента, що виконується на основі самостійного виконання завдань під час практичного заняття або поза аудиторією для заочної форми навчання та студентів з вільним графіком відвідування.

Мета контрольної роботи – закріплення та перевірка якості знань, вмінь та навичок, які студенти набули під час лекцій, практичних занять та самостійної роботи з літературними джерелами.

Кожне завдання пов'язане з окремим розділом курсу і певною мірою його узагальнює. Для денної форми навчання проводяться дві контрольні роботи в аудиторії по п'ять задач у кожній. Кожна контрольна робота має 15 варіантів. Для заочної форми навчання одна контрольна робота виконується поза аудиторією і містить шість типових задач з 25 варіантами умов для кожній. Контрольна робота виконується в електронному виді і висилається на Moodle. На титульному листі вказують назву навчального закладу, назву факультету, назву дисципліни, номер групи, прізвище і ініціали студента і викладача. Номер варіанту студенту видає викладач. В Moodle завантажуються методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни, автори Кузьменко О.Б., Яненко І.Г., які містять завдання для контрольної роботи. Результати роботи теж оприлюднюються викладачем в системі дистанційного навчання.

Оформлення контрольної роботи

Контрольна робота подається викладачу ретельно відредагованою і чітко віддрукованою на папері формату А4 (210x297 мм):

- текстовий редактор – WORD;
- шрифт — Times New Roman;
- розмір шрифту — 14 кегель;
- накреслення – звичайний;
- інтервал між рядками — полуторний;
- абзац - 5мм;
- розташування тексту роботи – вирівнювання по ширині;
- кількість символів у рядку – не менше 60;
- кількість рядків на сторінці – до 30;
- нумерація сторінок — з права верхнього поля.

Приклад типових білетів контрольної роботи (денна форма)

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
Кафедра економіки та підприємництва**

Контрольна робота №1
з дисципліни “Економіка підприємства”
Варіант № 0.

Задача 1. Норма часу на один виріб – 15 хвилин. Тривалість зміни – 8 годин. Середня кількість робочих годин у місяць на одного робітника — 176. Визначити годинну, змінну і місячну норми виробітку; процент виконання норми часу, якщо фактичні витрати часу на один виріб – 13 хвилин.

Задача 2. Визначити чисельність основних виробничих робітників у цеху на підставі таких даних.

Плановий обсяг виробництва виробів «А» визначено в кількості	140 200 штук.
Норма робочого часу на 1 виріб:	
1-а-операція, що виконується токарем V розряду,	3 години,
2-а операція, що виконується токарем VI розряду,	2 години.
% виконання норм, що планується,	120%,
Кількість неробочих днів у плані на рік	114.
Невиходи на роботу з поважних причин складають	41 день
Середня тривалість робочої зміни	7 год. 30 хв.

Задача 3. Виробниче завдання агрегату – 8 600т. на рік, а агрегатна норма виробітку за зміну — 13,5 т. Номінальний час дії агрегату за планом – 296 днів, робота агрегату – двозмінна.

Визначити плановий фонд заробітної плати за відрядними розцінками для бригади, яка обслуговує агрегат, з обліком виконання норм виробітку, якщо заробітна плата за тарифом дорівнює 866 400 грн.

Задача 4. Місячний колективний заробіток виробничої бригади, що працює за спільним нарядом складає 32813 грн. Розподіл колективного заробітку між членами бригади здійснюється пропорційно до відпрацьованого часу і коефіцієнта трудової участі (КТУ). Робітник Іваненко А. М. відпрацював у розрахунковому місяці 18 днів, Петренко Б. М. – 20, Коваленко В. О. – 22. Визначені попередньо КТУ відповідно становили 0,9; 1,0 і 1,1.

Розрахувати місячну заробітну плату, яку має одержати кожний член бригади.

5. Визначити заробітну плату робітника за відрядно-преміальною системою, якщо він за місяць виготовив 173 вироби за планом 130. Норма часу на виконання операції становить 1,4 нормо-год., а годинна ставка за розрядом робіт – 32,76 грн/год. Доплата за виконання плану – 10%, а за кожний відсоток перевиконання плану – 1,5%.

Кафедра економіки підприємства

Контрольна робота №2 з дисципліни “Економіка підприємства”

Варіант № 0.

Задача 1. Визначте середньорічну вартість основних фондів виробничого об'єднання (ВО). До складу об'єднання входять два заводи, загальна вартість їх основних фондів на початку року - 220 млн. грн., у т. ч. по 1-му заводу вартість основних фондів на початку року – 80 млн. грн.; по 2-му – 140 млн. грн. Передбачається введення нових засобів на загальну суму 40 млн. грн., у т. ч. по 1-му заводу – 10 млн. грн., по 2-му заводу – 30 млн. грн. Передбачається вибуття на загальну суму 14 млн. грн. у т. ч. по 1-му заводу – 4 млн. грн., по 2-му заводу – 10 млн. грн. Введення і вибуття здійснюється поступово.

Введення. По 1-му заводу – у березні 40% , а у липні 60% від вартості засобів, що вводяться; по 2-му заводу – у квітні 20%, у вересні 80% від вартості засобів, що вводяться.

Вибуття. По 1-му заводу у березні – 20%, у червні 40%, в серпні також 40% від вартості засобів, що виводяться; по 2-му заводу в березні 20%, у червні 40%, в жовтні також 40% від вартості засобів, що виводяться.

Задача 2. Підприємство придбало комп'ютерне обладнання первісною вартістю 356 150 грн. Ліквідаційна вартість обладнання після його експлуатування за попередніми оцінками може скласти 15 000 грн. Передбачуваний термін використання складе 5 років. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість через п'ять років (методом зменшення залишкової вартості).

Задача 3. Визначити коефіцієнти оборотності оборотних коштів, тривалість одного обороту, а також розмір оборотних коштів, що вивільняються в результаті прискорення їх оборотності.

Вихідні дані: середньорічний залишок нормованих оборотних коштів підприємства в звітному році складає 27 тис. грн., а обсяг реалізованої продукції – 105 тис. грн. У планованому році обсяг реалізованої продукції – 190 тис. грн., середньорічний залишок нормованих оборотних коштів – 33 тис. грн.

Задача 4. Визначити затрати на 1 грн. товарної продукції і процент зниження собівартості продукції за даними таблиці 1:

Таблиця 1.

Вироби	Річний випуск, шт.		Собівартість одиниці продукції, грн./шт.		Гуртова ціна за одиницю, грн./шт.
	Звіт	План	Звіт	План	
X	4000	4300	80	78	83
У	10000	9000	16	14	18

Задача 5. Розрахунок критичного обсягу виробництва нового для підприємства виду продукції. Київський державний завод «Авіант» започаткував виробництво пральних машин-автоматів «Либідь». Валові витрати на виробництво (собівартість) однієї пральної машини складають (складає) 12140,06 грн. Частка постійних витрат у валових витратах дорівнює 15%. Продажна ціна пральної машини-автомата «Либідь» становить 20000 грн., а річна програма випуску нових побутових машин - 250000 шт.

Визначити критичний обсяг виготовлення пральних машин-автоматів «Либідь», перевищення якого починає забезпечувати прибутковість нового виробництва, двома способами (аналітично-розрахунковим і графічним).

Приклад оформлення задачі:

Завдання №1.

Визначити прибуток підприємства від операційної діяльності і прибуток підприємства від звичайної діяльності, загальний рівень рентабельності підприємства на основі таких даних про роботу підприємства у звітному році: кількість виробленої (реалізованої) продукції – 1000 од., ціна одного виробу – 60 у. о., собівартість одного виробу - 45 у. о., витрати на збут – 2000 у. о., одержано коштів у вигляді сплачених штрафів за порушення договірної дисципліни на суму – 5000 у. о., погашено проценти за банківський кредит у сумі 2500 у. о., погашено заборгованість за енергоносії в сумі 10000 у. о., ставка оподаткування прибутку – 24%.

Розв'язання.

1) Виручка від реалізації продукції (ВР) складатиме:

$$\begin{aligned} \text{ВР} &= \text{Кількість виробленої продукції} * \text{Ціну одного виробу} = \\ &= 1000 * 60 = 60000 \text{ у. о.} \end{aligned}$$

2) Собівартість продукції, що випускається (Св), складає:

$$\begin{aligned} \text{Св} &= \text{Кількість виробленої продукції} * \text{Собівартість одного виробу} = \\ &= 1000 * 45 = 45000 \text{ у. о.} \end{aligned}$$

3) Валовий прибуток підприємства розраховується за формулою: $\text{Пв} = \text{ВР} - \text{ПДВ} - \text{АЗ} - \text{Св}$, де ВР - виручка від реалізації продукції, ПДВ – податок на додану вартість, АЗ – Акцизний збір, Св - собівартість продукції, що випускається. За умов нашої задачі формула для обчислення валового прибутку підприємства матиме вигляд:

$$\text{Пв} = \text{ВР} - \text{Св} = 60000 - 45000 = 15000 \text{ у. о.}$$

4) Прибуток підприємства від операційної діяльності: $\text{По} = \text{Пв} + \text{Доп.ін} - \text{АВ} - \text{Вз} - \text{Воп.ін}$, де Доп.ін – інші операційні доходи, АВ – адміністративні витрати, Вз – витрати на збут, Воп.ін – інші операційні витрати. За умов нашого прикладу формула має вигляд:

$$\text{По} = \text{Пв} + \text{Доп.ін} - \text{Вз} = 15000 + 5000 - 2000 = 18000 \text{ у. о.}$$

5) Прибуток підприємства від звичайної діяльності до оподаткування розраховується за формулою: $\text{Пзо} = \text{По} + \text{Дк} + \text{Дф} + \text{Дін} - \text{Вф} - \text{Вк} - \text{Він}$, де Дк – доход від участі в капіталі. Дф – інші фінансові доходи, Дін – інші доходи, Вф –

фінансові витрати, Вк – втрати від участі в капіталі, Він – інші витрати. Для нашої задачі:

$$Пзо = По - Вф = 18000 - (2500 + 10000) = 5500 \text{ у. о.}$$

б) Прибуток підприємства від звичайної діяльності розрахуємо за формулою:

$$Пз = Пзо - ПП, \text{ де ПП - сума податку на прибуток}$$

$$Пз = 5500 - (5500 * 0,24) = 4180 \text{ у. о.}$$

7) Загальний рівень рентабельності підприємства складатиме:

$$P = (Пз/С) * 100\% = (4180/45000) * 100\% = 9,29\%.$$

Відповідь: *Прибуток підприємства від операційної діяльності* По = 18000 у. о.,

Прибуток підприємства від звичайної діяльності Пз = 4180 у. о.,

Загальний рівень рентабельності підприємства P = 9,29%.

Завдання для контрольної роботи (заочна форма)

Завдання № 1

Тема: Основні фонди і амортизація.

Умова задачі:

Мале підприємство використовує 5 швейних машин, які придбані 3 роки тому по ціні 1200 гривень кожна. Нормативний строк служби такого класу обладнання 6 років. Теперішня ціна машини такого класу 1050 грн. Розрахувати загальний коефіцієнт зношення машин.

№	кількість машин	термін використання	ціна придбання	нормативний строк служби	теперішня ціна
1	5	3	1200	6	1050
2	4	2	1000	5	850
3	3	1	800	4	650
4	2	4	600	7	450
5	1	5	400	8	250
6	6	6	200	9	50
7	7	7	1400	10	1200
8	8	8	1600	11	1400
9	9	9	1800	12	1600
10	10	10	2000	13	1800
11	11	11	2200	14	2000
12	12	12	2400	15	2200
13	13	13	2600	16	2400
14	14	14	2800	17	2600
15	15	15	3000	18	2800
16	16	16	3200	19	3000
17	17	17	3400	20	3200
18	18	18	3600	21	3400
19	19	19	3800	22	3600

20	20	20	4000	23	3800
21	21	21	4200	24	4000
22	22	22	4400	25	4200
23	23	23	4600	26	4400
24	24	24	4800	27	4600
25	25	25	5000	28	4800

Завдання № 2

Тема: Витрати виробництва та собівартість продукції

Умова задачі:

За рік підприємство виготовило 2000 виробів, загальною собівартістю 72000 гривень, причому питома вага основної заробітної праці виробничих працівників становить 22%. Розрахувати величину загальновиробничих витрат, які були включені у калькуляцію собівартості одиниці продукції, якщо їх загальна сума дорівнювала 39,5 тис грн.

№	Обсяг виробництва	Загальна собі вартість	Питома вага з/п	Загальна сума витрат
1	2000	72000	22%	39500
2	2100	73000	22%	42000
3	2200	77000	24%	45000
4	2700	84000	25%	46000
5	3400	96000	26%	49820
6	2600	82000	25%	39840
7	4210	103000	29%	92000
8	3200	92000	28%	65000
9	5200	120000	28%	84200
10	1680	65000	24%	36800
11	1900	69000	23%	44550
12	2500	80000	28%	52400
13	2680	83000	22%	55200
14	1980	69500	21%	35640
15	4350	105300	26%	87200
16	2540	80200	25%	53000
17	3540	97000	22%	45220
18	2544	80100	29%	35680
19	3580	89600	27%	72000
20	3910	78600	26%	63200
21	4800	110200	28%	88600
22	4330	99800	26%	54880
23	2980	79600	24%	40200
24	2600	86000	27%	45600

25	3100	85320	21%	48720

Завдання № 3

Тема: Оборотні кошти підприємства

Умова задачі:

У звітному році підприємство запланувало виготовити товарної продукції (ТП) на суму 110 тис. грн. Залишки не реалізованої продукції на складах на початок року (Гп) становили 20 тис. грн, а на кінець року (Гк) – 17,5 тис. грн. Фактично обсяг реалізації за рік зріс порівняно з плановим рівнем на 3,2 %. Середньорічні залишки нормованих оборотних засобів заплановані в розмірі 2 тис. грн, а фактично склали 1,7 тис. грн.

Встановити суму абсолютного і відносного вивільнення оборотних засобів в результаті прискорення їх оборотності.

№	ТП _{пл} , тис грн	Г _п , тис грн	Г _к , тис грн	Зміна обсягу реалізації, %	План. залишки нормо- ваних об. зас., тис грн	Факт. залишки нормо- ваних об. зас., тис грн
1	110	20	17,5	0,032	2	1,7
2	210	22	16,7	0,04	3	2,3
3	111	21,1	15,7	0,05	4,1	3,5
4	450	30	25	0,08	5	4,3
5	250	25	21,5	0,06	3,2	1,7
6	324	43	23,5	0,09	6,6	5,1
7	95	19	19	0,05	3	2,9
8	115	25	24	0,08	6	5,5
9	111	21	20	0,06	5	4,3
10	234	32	29	0,032	9	8,55
11	543	39	37	0,042	4	3,71
12	345	45	40	0,012	7	6,2
13	222	23	20	0,023	3	2,7
14	422	30	25	0,043	7	6,3
15	135	10	4	0,027	9	8,2
16	357	15	7	0,024	4	2,5
17	468	23	15	0,051	10	8,9
18	123	12	6	0,046	3	2,6
19	234	23	20	0,06	7	5,9
20	235	24	14	0,071	9	8,1
21	236	11	5	0,09	11	10,1
22	264	16	14	0,0231	2	1,6
23	555	25	20	0,044	3	2,6
24	444	24	19	0,055	9	8,6
25	567	57	45	0,066	13	11,4

Завдання № 4

Тема: Оплата праці

Умова задачі:

Підсобний робітник обслуговує трьох основних робітників. Його годинна тарифна ставка 1,2грн. у 8-годинному робочому дні. Змінна норма виробітку кожного з основних робітників становить 45шт./зм., а фактичне виконання цієї норми за зміну становило: першим робітником – 93,5%, другим – 116,2%, третім – 110%. Визначити фактичний денний заробіток підсобника.

№	Кількість основних робітників	Годинна тариф.ст	Робочий день	Змінна норма виробітку	1-й робітник	2-й робітник	3-й робітник
1	3	1,2	8	45	0,935	1,162	1,1
2	3	1,7	6	34	0,456	1,045	1,6
3	3	2,3	5	37	0,698	0,458	1,9
4	3	3	9	50	0,936	1,651	1,3
5	3	1,6	8	47	0,875	1,453	1,7
6	3	2	4	51	0,959	1,365	1,4
7	3	1,4	5	43	0,698	1,859	1,5
8	3	1,9	8	48	0,987	1,796	1,8
9	3	2,6	9	46	0,368	1,456	1,2
10	3	3,1	7	54	0,569	1,983	2,1
11	3	2,4	4	38	0,639	1,231	2,6
12	3	4,4	5	45	0,856	1,456	2,3
13	3	4,6	8	42	1,035	0,963	1,5
14	3	3,2	6	49	1,001	0,456	1,3
15	3	2,7	7	51	0,583	0,639	2,9
16	3	3,1	6	48	0,683	1,456	1,6
17	3	4,6	5	49	0,756	1,314	2,3
18	3	2	8	47	0,894	1,783	1
19	3	1,7	9	32	0,637	1,931	0,9
20	3	1,5	7	33	0,987	1,654	2
21	3	3,1	6	36	0,459	0,691	1,6
22	3	4	9	37	0,692	0,956	3
23	3	3,2	4	52	0,785	1,568	1,6
24	3	4,1	5	56	0,732	1,469	2,9
25	3	4,3	8	50	0,987	1,333	1,1

Завдання № 5

Тема: Прибуток і рентабельність виробництва

Умова задачі:

Розрахувати показники відпускної ціни продукції та показники рентабельності виробництва за даними таблиці 1.

Вихідні дані для розрахунків

Таблиця 1

Виріб / Показник	Річний обсяг реалізації (ОР), т	Повна собівартість виробу (Si), грн.	Рентабельність окремих виробів (Pi), %	Вага виробу, (ВВ), кг
А	84	0,96	14,53	0,8
Б	52	0,69	10,2	1,4
В	48	0,57	19,78	0,9
Г	15	0,36	26,03	0,3

Середньорічна вартість основних фондів (ОФ) 198 тис. грн., оборотних коштів (ОК) 47,1 тис.грн.

варіант	Виріб/Показник	ОР,кг	Si,грн.	Pi,%	ВВ,кг	ОФ,грн	ОК,грн.
1	А	25000	0,54	98,01	0,15		
	Б	98000	0,73	71,32	0,79		
	В	120000	0,21	26,98	0,55		
	Г	35000	0,84	44,21	0,39		
	Всього					892000	39000
2	А	28000	0,87	62,06	0,14		
	Б	63000	0,91	32,79	0,99		
	В	96000	0,64	12,38	0,77		
	Г	54000	0,99	25,09	0,43		
	Всього					111000	95213
3	А	56000	0,7	69,54	0,52		
	Б	103000	0,66	58,01	0,84		
	В	487000	0,12	14,23	0,68		
	Г	77000	0,78	41,22	0,63		
	Всього					159000	35700
4	А	125000	0,45	80,46	0,44		
	Б	548000	0,76	69,04	0,75		
	В	621000	0,13	24,1	0,59		
	Г	139000	0,91	57,62	0,51		
	Всього					624800	53100
5	А	426000	0,43	78,61	1,2		
	Б	145000	0,69	65,24	0,9		
	В	79000	0,31	35,64	1,01		
	Г	37000	0,74	37,98	0,39		
	Всього					267000	24900
6	А	69000	0,38	53,64	1,1		
	Б	28000	0,64	49,12	0,89		
	В	654000	0,1	26,95	0,46		
	Г	187000	0,72	33,61	0,7		
	Всього					520000	45600
7	А	58000	0,6	62,37	0,12		
	Б	24000	0,79	49,19	0,98		
	В	167000	0,48	15,73	1,7		
	Г	19000	0,97	28,4	0,62		
	Всього					785000	26900
8	А	89000	0,3	84,12	1,5		
	Б	215000	0,48	67,34	0,69		
	В	698000	0,27	9,8	0,47		
	Г	32000	0,59	29,15	0,86		
	Всього					951000	37000
9	А	52000	0,46	76,33	1,8		
	Б	73000	0,54	61,92	0,65		
	В	412000	0,17	39,04	0,47		
	Г	54000	0,95	51,7	0,29		
	Всього					257000	26000
10	А	85000	0,44	77,13	6,03		
	Б	24000	0,55	66,45	0,19		
	В	39000	0,33	44,37	0,86		
	Г	711000	0,66	55,78	1,4		
	Всього					852000	45600

11	A	96300	0,28	97,01	9,07		
	Б	14700	0,34	64,25	5,1		
	В	85200	0,11	24,71	0,33		
	Г	65400	0,76	37,49	8,4		
	Всего					589000	54100
12	A	741000	0,52	84,26	3,6		
	Б	963000	0,71	34,9	4,9		
	В	852000	0,36	16,8	7,2		
	Г	258000	0,88	57,91	5,5		
	Всего					456000	65400
13	A	147000	0,42	85,71	6,4		
	Б	369000	0,68	69,34	7,3		
	В	159000	0,31	21,06	8,2		
	Г	357000	0,74	76,09	9,1		
	Всего					555000	11100
14	A	92000	0,51	95,22	0,12		
	Б	26000	0,69	67,33	6,7		
	В	71000	0,47	71,66	0,99		
	Г	42000	0,84	82,09	0,77		
	Всего					951000	75300
15	A	79000	0,39	63,7	0,9		
	Б	45000	0,54	25,84	6,1		
	В	13000	0,22	98,23	8,4		
	Г	65000	0,68	71,09	0,1		
	Всего					456000	56300
16	A	579000	0,42	97,1	0,7		
	Б	65000	0,61	81,03	3,4		
	В	29000	0,29	15,67	1,2		
	Г	738000	0,75	64,38	9,7		
	Всего					416000	45000
17	A	58000	0,24	46,07	8,1		
	Б	312000	0,31	38,02	6,05		
	В	54000	0,09	17,3	7,9		
	Г	49000	0,79	29,11	0,2		
	Всего					465000	68700
18	A	89000	0,28	13,2	4,2		
	Б	56000	0,39	52,23	9,07		
	В	31000	0,17	65,89	0,88		
	Г	23000	0,45	58,47	0,36		
	Всего					566000	64900
19	A	656000	0,27	61,5	2,6		
	Б	643000	0,39	37,42	6,3		
	В	412000	0,03	26,1	2,5		
	Г	645000	0,56	98,7	5,2		
	Всего					237000	56100
20	A	21000	0,63	29,11	5,8		
	Б	56000	0,71	78,46	2,3		
	В	14000	0,54	91,23	1,7		
	Г	99000	0,82	53,17	4,1		
	Всего					123000	65100
21	A	122000	0,18	14,2	2		
	Б	569000	0,39	51,1	1,71		
	В	81000	0,62	65,94	0,66		
	Г	52000	0,76	12,77	4,7		

	Всього					523000	68000
22	А	13000	0,03	17,39	6,95		
	Б	31000	0,14	35,9	7,6		
	В	97000	0,8	47,56	1,3		
	Г	47000	0,81	26,08	8,2		
	Всього					511000	67200
23	А	67000	0,53	81,42	1,5		
	Б	19000	0,41	67,91	7,4		
	В	34000	0,89	28,36	6,2		
	Г	58000	0,76	12,07	9,3		
	Всього					782000	14900
24	А	95000	0,21	72,91	0,63		
	Б	12000	0,65	19,73	9,4		
	В	45000	0,34	56,24	8,1		
	Г	68000	0,79	48,52	5,7		
	Всього					452000	84600
25	А	45000	0,81	46,13	2,7		
	Б	91000	0,79	87,29	1,6		
	В	31000	0,63	72,29	5,8		
	Г	75000	0,84	18,73	0,79		
	Всього					462000	78300

Завдання № 6

Тема: Аналіз ефективності використання капіталу

Умова задачі:

Знайти значення показника рентабельності власного капіталу, якщо відомо, що ставка доходності на інвестований капітал (ІК) до виплати податків дорівнює 20, коефіцієнт оподаткування (K_n) дорівнює 0,3, ставка кредитного проценту дорівнює 10%, власний капітал (ВК) дорівнює 750 грн., спільна сума інвестованого капіталу (ΣK) – 1250 грн.

№	ІК	ΣK	K_n	ВК	ПК
1	20	1250	0,3	750	500
2	30	1250	0,3	750	500
3	25	1250	0,3	750	500
4	15	1250	0,3	750	500
5	20	1300	0,3	750	550
6	25	1500	0,3	800	700
7	35	1500	0,3	850	650
8	35	1000	0,3	600	400
9	20	2000	0,3	1200	800
10	25	1800	0,4	1450	350
11	45	2200	0,4	1600	600
12	40	2200	0,4	1500	700
13	20	3000	0,3	2100	900
14	20	5500	0,3	5000	500
15	35	6600	0,2	5900	700
16	40	4000	0,2	3000	1000
17	40	4500	0,3	2000	2500

18	25	7000	0,3	5000	2000
19	25	7000	0,2	6500	500
20	30	8000	0.2	7600	400
21	40	600	0.3	450	150
22	35	1450	0.3	1000	450
23	20	1450	0.4	700	750
24	20	1100	0.2	500	600
25	25	1150	0.2	500	650

4. Підсумковий контроль

Перелік питань до іспиту

1. Теорії (концепції) підприємства.
2. Поняття підприємства, його мета, функції і основні ознаки.
3. Сутність, значення здійснення підприємництва.
4. Типологія, середовище та активізація підприємництва.
5. Посередницька діяльність – сутність і види.
6. Біржове підприємництво.
7. Договірні взаємовідносини в бізнесі.
8. Характеристика партнерських взаємозв'язків.
9. Класифікація підприємств та характеристика їх видів.
10. Правові основи функціонування підприємств.
11. Форми об'єднання підприємств: утворення, цілі, функції.
12. Поняття зовнішнього середовища та його складові.
13. Характеристики зовнішнього середовища.
14. Взаємодія підприємства з зовнішнім середовищем.
15. Сутність і функції процесу управління.
16. Методи управління діяльністю підприємств.
17. Організаційні структури управління підприємствами.
18. Вищі органи державного управління підприємствами та організаціями.
19. Ринок, його економічна суть і функції.
20. Види і інфраструктура ринку.
21. Загальна характеристика продукції.
22. Планування і організація виробництва продукції.
23. Конкурентоспроможність продукції: сутність, значення, способи підвищення.
24. Ефективність і фактори забезпечення конкурентоспроможності продукції.
25. Суть, показники і методи оцінки якості продукції.
26. Ефективність і шляхи підвищення якості.
27. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства.
28. Система планів підприємства.
29. Етапи та методи планування.
30. Поняття, зміст і структура бізнес – плану.
31. Економічне прогнозування діяльності підприємства.
32. Виробнича програма підприємства.
33. Товарна, валова, реалізована, чиста продукція.
34. Трудові ресурси, поняття, класифікація і структура персоналу.

35. Операція, трудомісткість, фонди часу.
36. Визначення чисельності окремих категорій працівників.
37. Продуктивність праці як економічна категорія.
38. Методи вимірювання та показники продуктивності праці.
39. Планування продуктивності праці і методика його розрахунку.
40. Норми праці, їх розрахунок, методи нормування праці.
41. Заробітна плата, поняття, види, функції, склад.
42. Тарифна система оплати праці: сутність і складові.
43. Форми і системи оплати праці.
44. Погодинна система оплати праці: види і розрахунок.
45. Відрядна система оплати праці: види і розрахунок.
46. Форми колективної оплати праці.
47. Планування фонду оплати праці на підприємстві.
48. Державна політика оплати праці.
49. Основні фонди: сутність, значення, класифікація.
50. Оцінка вартості основних фондів.
51. Зношення основних фондів: види і показники визначення.
52. Амортизація – сутність і класифікація основних фондів для її нарахування.
53. Методи розрахунку амортизаційних відрахувань.
54. Показники ефективності використання основних фондів.
55. Оборотні фонди: сутність і класифікація.
56. Матеріаломісткість, матеріаловіддача.
57. Норма витрат ресурсів. Методи нормувань ресурсів. Нормативи оборотних коштів.
58. Оборотність оборотних фондів. Показники і значення прискорення.
59. Сутність інтелектуального капіталу, класифікація видів і типів.
60. Нематеріальні ресурси підприємства: сутність, види.
61. Нематеріальні активи: сутність, види.
62. Правовий захист об'єктів інтелектуальної власності. Ліцензія
63. Визначення поняття „інвестиції”, їх класифікація.
64. Інвестиційний ринок, інвестиційний клімат держави.
65. Світовий досвід державного стимулювання інвестиційної діяльності.
66. Показники чистого приведенного доходу, терміну окупності інвестицій, рентабельності інвестицій, внутрішньої норми доходності.
67. Інновації та їх класифікація.
68. Стадії інноваційного процесу.
69. Оцінка економічної ефективності інновацій.
70. Сутність виробничої потужності підприємства.
71. Показники рівня техніко – технологічної бази підприємства.
72. Зміст плану технічного розвитку підприємства.
73. Вплив НТП на технічний розвиток підприємства.
74. Організація виробництва, сутність і завдання.
75. Характеристика організаційних типів виробництва.
76. Способи поєднання операцій технологічного циклу і розрахунок його тривалості.

77. Методи організації виробництва.
78. Організація технічного контролю якості продукції.
79. Сертифікація продукції і стандарти якості.
80. Визначення витрат та їх класифікація.
81. Показники собівартості, визначення точки безбитковості.
82. Собівартість: сутність, види та напрямки планування витрат.
83. Кошторис, калькуляція.
84. Джерела і фактори зниження собівартості.
85. Планування зниження собівартості продукції факторним методом.
86. Класифікація цін. Методи ціноутворення.
87. Фінансова діяльність: сутність і завдання.
88. Види фінансування, їх характеристики.
89. Баланс: розділи і складові.
90. Прибуток: визначення, види, джерела формування.
91. Фінансовий стан підприємства. Показники ліквідності, платоспроможності, прибутковості.
92. Рентабельність: види, показники, фактори підвищення.
93. Ефективність виробництва: визначення, критерії, показники.
94. Фінансові ресурси: визначення, джерела формування, форми фінансування.
95. Оренда, лізинг, акції і облігації.
96. Види сучасних моделей розвитку підприємства.
97. Сутність розвитку підприємства.
98. Тенденції організації розвитку підприємства.
99. Порівняльна характеристика моделей.
100. Поняття «трансформації» і «реструктуризації» підприємств
101. Основні форми та види реструктуризації.
102. Економічна безпека підприємства.
103. Оцінка ризиків господарської діяльності.

Приклад типового білету на іспит

Типові тести для відповіді

1. Основними функціями підприємницької діяльності треба вважати:
  - а) комплексну;
  - б) ресурсну;
  - в) базисну;
  - г) творчу.

2. До суб'єктів торгово-комерційної діяльності відносять:
  - а) дилер;
  - б) холдинг;
  - в) маклер;
  - г) брокер.

Типові задачі для розв'язку

1. Визначити заробітну плату робітника за відрядно-преміальною системою, якщо він за місяць виготовив 173 вироби за планом 130. Норма часу на виконання операції становить 1,4 нормо-год., а годинна ставка за розрядом робіт – 32,76 грн/год. Доплата за виконання плану – 10%, а за кожний відсоток перевиконання плану – 1,5%.

2. Підприємство придбало комп'ютерне обладнання первісною вартістю 356 150 грн. Ліквідаційна вартість обладнання після його експлуатування за попередніми оцінками може скласти 15 000 грн. Передбачуваний термін використання складе 5 років. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість через п'ять років (методом зменшення залишкової вартості).

Типові завдання для виконання

1. Обґрунтуйте оптимальну організаційно-правову форму для: суднобудівного заводу, магазину, парикмахерської, біржі.

2. Розробіть та обґрунтуйте організаційну структури для підприємств різних сфер діяльності.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» Семестр III

Навчальна дисципліна **Економіка підприємства**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №0

1. Теорії (концепції) підприємства. (10 балів).
2. Визначення чисельності окремих категорій працівників. (10 балів).
3. Оцінка економічної ефективності інновацій. (10 балів).
4. Задача. (10 балів).

Розрахувати показники рентабельності по пекарні (окремих виробів, продукції і виробництва) за даними таблиці, якщо середньорічна вартість основних виробничих фондів 245 тис.грн. і нормованих оборотних засобів 30,5 тис.грн.

Асортимент	Річний обсяг реалізації, т	Повна собівартість виробу, грн.	Відпускна ціна, грн	Вага виробу, кг
Хліб пшеничний	70	7,3	10,1	0,9
Батон	35	6,4	8,2	0,5

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства

Протокол № _____ від „____” _____ 20__ року

Завідувач кафедри економіки підприємства

Екзаменатор

_____ (підпис)

_____ (підпис)

Кузьменко О.Б.,

Кузьменко О.Б.

Проведення підсумкового контролю знань. Результатом вивчення дисципліни виступає екзамен. Умовою допуску до підсумкового контролю знань є позитивні оцінки з поточного контролю знань. Контроль знань студентів

здійснюється за 100-бальною шкалою. Максимальну кількість балів, яку може отримати студент протягом семестру становить 60 балів. На екзамені максимальна кількість балів - 40 балів.

Екзаменаційний білет складається з трьох теоретичних питань та задачі, за правильну відповідь по кожному студент отримує 10 балів.

4.1 Забезпечення освітнього процесу

Проекційне мультимедійне обладнання: проектор, екран, ноутбук/комп'ютер.

Програмне забезпечення: Word, Excel, PowerPoint.

Доступ до мережі internet, точка доступу Wi-Fi.

Система електронного навчання Moodle 3.9.

Сервіси відеозв'язку: Google Meet, Zoom, Skype

5. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний метод: застосовується при викладанні лекцій. Студенти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки.

Частково-пошуковий (евристичний) метод: застосовується при відповіді на тести, питання, розв'язуванні задач та виконанні завдань. Студенти осмислюють умови тесту, питання, задачі чи ситуаційного завдання, актуалізують отримані раніше знання та навички, самостійно вирішують, аналізують, порівнюють, роблять висновки, узагальнюють, перевіряють результати роботи.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Тести (20×0,5б)	10
2	Опитування (15×1б)	15
3	Розв'язування задач та виконання ситуаційних завдань (25×1б)	25
4	Контрольна робота (2×5б)	10
5	Екзамен	40
	Всього	100

Критерії оцінки знань студентів.

Тести: правильна буква відповіді на один тест – 0,5 бала, неправильна – 0 балів.

Опитування: правильна відповідь в повному обсязі на поставлене питання – 1 бал, інші варіанти – 0 балів.

Розв'язування задач: правильно розв'язана задача у встановлений термін, письмово оформлена без зауважень – 1 бал; неправильно розв'язана задача або з запізненням терміну – 0 балів.

Виконання ситуаційних завдань: правильно виконане завдання у встановлений термін, письмово оформлене без зауважень – 1 бал; неправильно виконане завдання або з запізненням терміну – 0 балів.

Контрольна робота: виконана у встановлений термін, згідно всіх вимог і без зауважень – 5 балів. Кожна задача оцінюється в 1 бал (дивись вище). Відповідно від кількості розв'язаних задач кількість балів коливається від 0 до 5.

Заочна форма

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Тести (20×0,5б)	10
2	Опитування (5×1б)	5
3	Розв'язування задач та виконання ситуаційних завдань (10×1б)	10
4	Контрольна робота	35
5	Екзамен (1×40б)	40
	Всього	100

Критерії оцінки знань студентів.

Тести: правильна буква відповіді на один тест – 1 бал, неправильна – 0 балів.

Опитування: правильна відповідь в повному обсязі на поставлене питання – 1 бал, інші варіанти – 0 балів.

Розв'язування задач на практичних: правильно розв'язана задача у встановлений термін, письмово оформлена без зауважень – 1 бал; неправильно розв'язана задача або з запізненням терміну – 0 балів.

Виконання ситуаційних завдань: правильно виконане завдання у встановлений термін, письмово оформлене без зауважень – 1 бал; неправильно виконане завдання або з запізненням терміну – 0 балів.

Контрольна робота: виконана у встановлений термін, згідно всіх вимог і без зауважень – 35 балів. Кожна задача з п'яти оцінюється в 6 балів, остання шоста в 5 балів. Якщо в задачі є арифметичні помилки які не вплинули на хід рішення оцінка знижується до 3 балів. Якщо грубі помилки і невірний хід рішення 0 балів. Відповідно від кількості розв'язаних задач і якості їх розв'язання кількість балів коливається від 0 до 35.

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні:

1. Азарова А.О. Економіка підприємства. Практикум: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / А.О. Азарова, Л.О. Нікіфорова. – Вінниця: ВНТУ, 2016. – 216 с.

2. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор -Видавництво, 2016. – 378 с.

3. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства: Навч. посіб. / В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погрішук – К.: Видавництво «Центр учбової літератури», 2019 . – 304 с.

4. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів / І.А. Дмитрієв, І.Ю. Шевченко. – Х.: ХНАДУ, 2018. – 292 с.

5. Кузьменко О.Б. Економіка підприємства: Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни та написання контрольної роботи / О.Б. Кузьменко, І.Г. Яненкова. - Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. – електронне видання в системі Moodle ЧНУ.

6. Яркіна Н.І. Економіка підприємства: Навч. посіб. / Н.М. Яркіна. – К.: Видавництво Ліра-К, 2017 . – 600 с.

7.2.Додаткові:

7. Горлачук В.В. Економіка підприємства : [навч.-метод. посіб.] / В.В. Горлачук, І.Г. Яненкова. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 344с.

8. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: Навч. посіб. — 2-ге видання. — К.: Центр учбо- вої літератури, 2010. — 488 с.

9. Економіка підприємства: підручник / Швиданенко Г. О., Васильков В. Г., Гончарова Н. П. [та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2009. – 598 с.

10. Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. – 208 с.

11. Нікіфорова Л.О. Економіка підприємства. Курс лекцій: електронний навчальний посібник / Л.О. Нікіфорова – Вінниця: ВНТУ, 2016 . – 138 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ir.lib.vntu.edu.ua>

7.3 Інформаційні ресурси

Інформаційні ресурси

12. Система Moodle ЧНУ ім. Петра Могили.

13. <https://www.rada.gov.ua/> Офіційний сайт Верховної ради України.

14. Українська інвестиційна газета. - Електронний режим доступу: – www.invest.com.ua

15. <http://www.eib.org/> – Європейський інвестиційний банк

16. <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> – Міністерство розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства України

17. <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Державна служба статистики України

18. Кабінет міністрів України – www.kmu.gov.ua